

УНИВЕРСИТЕТ „ПРОФ. Д-Р АСЕН ЗЛАТАРОВ“

Катедра „Педагогика и методика на обучението“

СТАНОВИЩЕ

за дисертационен труд на тема

РАЗВИВАНЕ НА ЕМПАТИЯ В НАЧАЛНА УЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ ЧРЕЗ ДИЗАЙН МИСЛЕНЕ

Докторант: Ави Абнер

Форма на обучение: самостоятелна

за присъждане на образователната и научна степен доктор

Област на висше образование: 1. Педагогически науки

Професионално направление: 1.2. Педагогика

Специалност: Предучилищна и начална училищна педагогика

Автор на становището: доц. д-р Венета Косева Узунова, ДИПКУ – Тракийски университет, Стара Загора (Заповед № УД - 201 от 28.05.2024г. на Ректора на Университет „Проф. д-р Асен Златаров“)

1. Характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд е структуриран в увод, три глави, заключение, списък с използваната литература и 7 приложения. Основният текст е 156 страници, а библиографията включва внушителен брой от 422 заглавия, от които 12 са на български език, а 410 – на английски език. Структурата на дисертационното изследване съответства на изискванията за този вид научен труд.

В **Увода** докторантът е аргументирал избора на изследователския проблем чрез необходимостта от алтернативни и иновативни педагогически подходи за обогатяване и разнообразяване на образователната среда, за да се развият ключовите за XXI век компетентности у учениците. Образователните системи и политики по света все повече се ориентират към социално – емоционалния фокус в процеса на обучение, а емпатията е решаваща за изграждането на здрави социални отношения и за общото емоционално благополучие на учениците. От друга страна иновативният и все още слабо познат в българското образователно пространство процес на дизайн мислене предполага разбиране на перспективата на другите. Чрез проекти и задачи, които изискват креативност, аналитичност, сътрудничество и решаване на проблеми учениците не само се учат да работят заедно, но и да бъдат съпричастни и отговорни граждани в утрешния ден. Възрастта на учениците – 3. – 4. клас е адекватно подбрана като сензитивен период за развиването на емпатия. В увода също така са очертани основните

Катедра „Педагогика и методика на обучението“

елементи от концепцията и методиката на дисертационното изследване и убедително е основана актуалността на проблема, педагогическото му значение и потребността от по-задълбоченото му проучване в България.

Първа глава представя теоретичните основи на дисертационното изследване. В нея са разгледани подробно двете основни понятия от темата – същността и педагогическите проекции на емпатията и дизайн мисленето като образователна перспектива. Впечатляващият брой научни заглавия и цитирани автори, както и ясната и стройна организация на текста отразяват информираността и умението на докторанта да анализира научни източници, да структурира съдържанието според логиката и значимостта на отделните компоненти и да извежда основни изводи. Ограничената библиография на български език по темата, особено по отношение на дизайн мисленето още веднъж потвърждава актуалността на проблематиката.

Втора глава предоставя концептуалната рамка на изследването. Работните понятия са определени в началото на тази част от дисертационния труд. Основните елементи на концепцията /цел, задачи, обект, предмет, хипотеза, обхват, организация на изследването/ са дефинирани коректно, прецизно и компетентно. Обяснени са изследователските подходи, описани са инструментариума, критериите и показателите, методиката за количествен и качествен анализ на получените данни, етапите на изследването. Разнообразието от методи за входяща и изходна диагностика и математико-статистическата обработка на данните убедително гарантират резултатите и ползите от прилагането на дидактическия модел за въвеждане на дизайн мисленето в 3. и 4. клас от началния етап на образованието.

В Трета глава последователно и задълбочено са описани и интерпретирани резултатите от емпиричното изследване. Визуализирани са чрез таблици и фигури. Прецизно е осъществен количествения и качественият анализ. Емпиричните данни са достатъчни по обхват, а извадката е повече от представителна. Прави впечатление умението на докторанта да интерпретира данните ясно, аргументирано и подредено. Те са послужили за извеждане на убедителни основни изводи. Забележително е адаптирането на модела за въвеждане на дизайн мисленето в процеса на обучение в начален етап. Видоизменянето на елементите с оглед съобразяване с възрастовите особености на учениците и предоставянето на възможност учителят да регулира процеса, да насочва учениците и да контролира средата по индиректен начин е теоретично аргументирано и прецизно реализирано на практика. Обяснението на

педагогическите дейности във всяка фаза от реализирането на модела е особено ценно.

Изводите, направени поетапно след анализа на резултатите от констатиращия, формиращия и контролния експеримент са конкретни, обвързани са с практическата приложимост на модела и възможните вариации при реализирането му. Отчетени са повишени нива на емпатия и при трите вида – когнитивна, социална и културна. Проверени са статистическите хипотези. Доказана е стойността на дидактическия модел за въвеждане на дизайн мисленето като алтернативен, иновативен и авангарден вариант на процеса на обучение. **Заключението** синтезира постигнатите резултати в теоретичен аспект: обстояния анализ на емпатията и нейните педагогически проекции и перспективите на дизайн мисленето в образователното пространство. Изведени са акцентите от респектиращия емпиричен труд – апробиране, валидиране, моделиране. Ангажираността на докторанта с темата и вложените интелектуални усилия са проектирани и в авторството на отделни части и на цели методики. Очертани са възможностите за развитие и надграждане на модела чрез обогатяване на методическите средства.

Общото впечатление от дисертационния труд е много повече от положително, като имам предвид солидната теоретична основа, аргументираната концепция, детайлната методология, значителния качествен и количествен анализ на резултатите.

2. Характеристика на автореферата

Авторефератът отразява точно и пълноценно съдържанието на дисертационния труд и го представя ясно и убедително.

3. Научни приноси

В теоретичен план: широк теоретичен обзор на литературата по проблема, особено чуждестранната; нова теоретична рамка, която съчетава концепциите за емпатия и дизайн мислене в контекста на началното образование.

Научноприложен аспект: адаптирани, разработени и валидирани методологически инструменти за оценка на емпатията при ученици от 3. и 4. клас; прилагане на иновативни методи и техники за интегрирането на дизайн мисленето в учебния процес и в социално-емоционалното учене; създаване на практически насоки за прилагане на дизайн мисленето в училищна среда, които могат да бъдат използвани от учители и образователни специалисти; емпирично проучване, отличаващо се с оригиналост, мащабност и висока стойност за практиката; разработен и апробиран модел със съответни материали и ресурси за

Катедра „Педагогика и методика на обучението“
въвеждане на дизайн мислене в 3. и 4. клас на начален етап на образованието за развиване на емпатията на учениците.

4. Публикации и участия в научни форуми

Представените публикации по темата на дисертационния труд са 6 – 3 самостоятелни и 3 в съавторство. Публикувани са в авторитетни издания и отразяват както различните изследователски етапи в труда на докторанта, така и умението му да работи в сътрудничество и да се фокусира върху детайлите. Всички те отговарят на изискванията и са свързани с темата на дисертацията. Докторантът има участие с доклад и в XIV Научно-практически форум „Иновации в обучението и познавателното развитие“, гр. Бургас.

5. Критични бележки, препоръки, въпроси

В представения за защита дисертационен труд откривам надежда и възможности за позитивна и иновативна промяна в процеса на обучение в началния етап на образованието и отреждането на заслужено място в него на социалните и емоционалните умения. Препоръчвам дисертационният труд да бъде издаден като самостоятелна книга, за да се популяризира както обстойното теоретично проучване, така и създадената методика. Смятам, че съдържа потенциал за надграждане и продължаване, а отправените от дисертанта препоръки за практиката биха могли да бъдат широко използвани.

Въпроси към докторанта: 1. За развиването на кои други социални и/или емоционални умения би бил подходящ според Вас моделът? 2. На база на проведеното изследване, според Вас кое е най- голямото предимство от прилагането на дизайн мисленето в обучението в начален етап?

6. Заключение

Предложеният дисертационен труд на тема „РАЗВИВАНЕ НА ЕМПАТИЯ В НАЧАЛНА УЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ ЧРЕЗ ДИЗАЙН МИСЛЕНЕ“ с автор Ави Абнер **отговаря** на изискванията на закона за РАСРБ и Правилника за неговото приложение.

Предлагам на уважаемите членове на Научното жури да се присъди образователната и научна степен „Доктор“ на Ави Абнер в Област на висше образование **1. Педагогически науки**, Професионално направление **1.2. Педагогика**, специалност **Предучилищна и начална училищна педагогика**.

Дата: 17.06.2024г.
гр. Стара Загора

Член на научното жури:
(доц. д-р Венета Узунова)

Подпис заличен
Чл.2 от ЗЗЛД